HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ליחול עליה איסור אתנן למפרע. שהרי מתחלה ע"מ ביאה נתנו לה: **קני מעכשיו.** קודם ביאה פשיטא דמותר דאע"ג דע"מ ביאה יהביה ניהלה כיון דמקמי ביאה יהביה ניהלה לאו שכר ביאה הוא: **ואי מצטריך ליך קני מעכשיו.** הלכך איצטריך מתני' לאשמועינן דאע"ג דאמר לה לא ניקני לך עד שעת ביאה כיון דהדר אמר לה אי מצטריך ליך קני מעכשיו הויא לה מתנת חנם כי שקלתיה ואקריבתיה: **כיון דאמר מר.** [1] בתוספתא דקידושין בפ"ק (דף כח:): **בטלה זה.** כל כמה דיהיב לה הוי אתנן דמשמע קנייתיה: **בטלה סתם.** כי יהיב לה לאחר זמן לאו אתנן הוא דהשתא הוא דקנייה [2] ליה: עובד כוכבים לאו בר משיכה דכי כתיבא משיכה בישראל כתיבא לו קנה מיד עמיתך [3]: **הא קנייה** [4] **ליה.** מהשתא קודם ביאה והיכי קרי ליה בא עליה ואח"כ נתן לה: **ואי לא שקליה.** ביום פלוני באתנגיך הלכך בא עליה ואח"כ נתן לה הוא ומיהו הוא אל ומשעת ביאה שויה אפותיקי ועמד באחירה חייל עליה אתנן: **מסיב רב ששת.** לר' יוחנן: **לפועליו ולחמריו.** עובדי כוכבים לו עמי הארץ:

אלא דאמר לה ליהוי גביך. כלומר לא תקני עד שעת ביאה והלכך לא הוי פשיטא דליהוי מותר מאחר שגלה בדעתו שלא תקנה עד שעת ביאה ומשום אתנן נמי ליכא דהא אמר לה אי לריכא לך קני מעכשיו: **או** דלמא השתא מיהא קאי בעיניה. ואע"פ שאין אתנן חל על המוקדשין דכתיב לכל נדר פרט לנדור שמא הכא מאחר דאיתיה בשעת ביאה חל איסור אתנן למפרע משעה דיהיב לה ואז לא היה הקדש: **והא מחסרא משיכה.** פי' ואפי' לר' יוחנן דאמר [1] דבר תורה מעות קונות הכא גבי אתנן לא קנו כיון שהפקיעו חכמים דאין קניית מעות קונה ואוקמוה אמשיכה גם ממנה הפקיעו ואין כאן אתנן כלל ולא דמי להיא דפרק הזהב (ב"מ דף מח.) נתנה לסיטון מעל שקניית הכסף מועיל דכיון דמעל מן התורה מי יפקיע המעילה ממעות הקדש: **בוונה עובדת כוכבים.** לא קניא במשיכה וכרשב"ל משני דאמר [2] לעמיתך במשיכה הא לעובד כוכבים בכסף דאילו לר' יוחנן אית ליה לעובד כוכבים במשיכה ומשום דרב חסדא אית ליה פרק הזהב (ב"מ דף מז:) כר' יוחנן הדר משני שינויא אחרינא דלרבי יוחנן לא תקשי [3]: **כגון** דקאי בחצירה. ואע"פ ליתני תרוייהו בטלה זה הא דקאי בחצירה והא דלא קאי בחצירה וי"ל דניחא ליה לאוקמה בטלה סתם אפילו קאי בחצירה עם עלמיס אחריס שלו אע"פ שאינו יכול לחותה לטלה מן השוק אפילו הכי אין שם אתנן אל אפילו למאן דאית ליה ברירה אלא על המצוי בשעת ביאה: **ואינו** חושש לא משום שביעית. פי' בקונטרס שמא ימסור דמיס הללו למי שאשור על השביעית ותניא אין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ ופריך הכי מדקאמר בגלו ואכלו ואני פורע אלמא כי קפרע דמי איסורא קפרע ונקלאים דמי שביעית ואע"פ שכבר אכלום הכי נמי דבי ר' יוחנן כי קפרעי דמי שביעית הם וקשה מי הזקיקו לשנות [2] פירות שביעית ממעשר ויין נסך שהטעם מפני שנראה כמאכיל לפועליו דבר שאינו מעושר או יין נסך ה"נ היה לו לפרש שמאכיל שביעית לפועליו ומגלא פורע חובו מדמי שביעית ועוד תקשי לרב ששת דמפרש טעם הבריתא משום דמי פירות שביעית דלמא אחר הביעור איירי ואיסורא משום דנהנה מפירות שביעית בשעת האיסור דומיא דיין נסך דהוי טעמא משום דנהנה מיין נסך אי נמי אפילו קודם הביעור וטעמא משום שפורע חובו מפירות שביעית שקונה פירות שביעית ומאכילן לפועליו ולא דמי כלל לדבי ר' יוחנן ועוד קשה בסמוך דמסיק בחנוני המקיפו [3] דמשעבד ליה דכיון דדרכיה לאקופי קני ליה דינר גביה פי' דכיון דמקיפו לגבאי הבית סמך עליו ומשועבד לו בעל הבית לפי שסמך עליו לכך הוי דמי שביעית אבל דבי ר' יוחנן לא הוו חנוני המקיפו ולא סמכא דעתייהו כולי האי ולא משעבדי להו דבי ר' יוחנן מהשתא וכי פרעי להו אחר זמן לאו חליפי שביעית נינהו וקשיא דמדמי לעיל ההיא דר' יוחנן דבא עליה ואח"כ נתן לה ואוקימנא אפילו עשאו לה אפותיקי ועומד בשעת ביאה בחצירה ואע"ג דמשעת ביאה אשתעבד לה ואין להתיר מטעם שאין השיעבוד על טלה זה אלא על נכסיו וכשיתן לה טלה זה לפלות השיעבוד מנכסיו הוי חליפי אתנן דשרי כדאמרינן פרק כל האסורין (תמורה דף ג.) דא"כ מאי ראיה מביא לעיל מאתנן על דבי ר' יוחנן שאני התם דחליפין מותרין ואילו חליפי שביעית אסורין אלא ודאי אע"ג דמשתעבד אינו נתפס באיסור אתנן כלל וה"ה לדבי ר' יוחנן אע"ג דמשעבדי ועוד לפירושו לשון קנה לה דינר גביה יתור לשון הוא [4] לא היה לו להזכיר רק משתעבד ולא משתעבד לכך נראה לרבינו יצחק לפרש ואינו חושש לא משום שביעית שפורע חובו מפירות שביעית שכבר פרע לו הדינר ואין שום חוב מוטל עליו לפרוע אחר שאכלו האיסור אבל אמר ואני פורע חושש משום שביעית שהוא כאילו נקחם בעל הבית לעצמו ונתנם לפועליו ונמצא פורע חובו מפירות שביעית והשתא אפילו איירי בריתא לאחר הביעור פריך אלמא כי קפרע דמי איסורא קפרע ואי איתא דבעלמא לא חשיב דמי פירות שביעית בכי האי גוונא שפורע אחר שכלו הפירות מן העולם גם בכאן לא היה לנו להשבם כאילו נקחם בעל הבית לעצמו ונתנם לפועליו מאחר שהן לוקחין הפירות מבית החנוני והוא פורע המעות לאחר שאכלום ומסיק תרגמה רב פפא בחנוני המקיפו דמשתעבד ליה דכיון [1] דדרכיה לאקופי קני ליה דינר גביה פי' דמשתעבד שוה דינר ולא קנין גמור שיוכל להקדישו מעת שקונה הדינר בנכסי בעל הבית לאלתר כשהן בעין ונותנו לפועליו הוי ליה מה שקונה בנכסי בעל הבית דמי הפירות ולכך חשיב בעל הבית כלוקח הפירות והירק מחנוני ומאכיל לפועליו בשכרן ולבסוף כשיתן הדמים לחנוני לפלות השיעבוד מנכסיו יהיו דמי שביעית אחרון אחרון נתפס ואם היו העניים שלווים מהם דבי ר' יוחנן ע"י ר' יוחנן כחנוני המקיפו והיה אומר ר' יוחנן לגבי ביתו לאו ולוו ואני פורע היה נתפס באיסור שביעית מה שר' יוחנן פורע להם מטעם זה דפירש אבל הם לא היו כחנוני המקיפו ולהכי לא גמר ומקני להו שיעבוד בנכסיו לאלתר כשנותנין פירות שביעית לגבי ביתו דנהי דבתורת ערבות וקבלנות משתעבד להם לעניים סובר עתה זה המתרץ שאין משתעבד בערבות אף בקבלנות רק גוף הערב והקבלן אבל בנכסיו של ערב אין המלוה קונה כלום לאלתר ואפילו שיעבוד אי נמי היה טועה בזה שאין שיעבוד בנכסי ערב אלא במלוה ולוה אבל אם היה אומר תן לפלוני מנה או הלוהו ויהא קנוי לו והוא יהא פטור ממך ואני נותן לך או ואני פורע לך שזהו כעין מעשה דר' יוחנן דהכא אין כאן דין ערבות אע"ג דאמרינן בסוף גט פשוט (ב"ב דף קעד.) תן לו ואני נותן לך אין לו למלוה על הלוה כלום דמשמע אבל על הערב יש לו מדלא קאמר אין לו על זה ועל זה לא הוה מסיק אדעתיה השתא מההיא כי היכי דלא אסיק אדעתיה הך דרבא וכי אייתי דרבא מדא מייניהו נקט והתלמוד נושא ונותן לפי טעותו ואמר אבל חנוני שאין מקיפו מאי מותר כו' ותו חנוני שאין מקיפו מי לא מישתעבד כלומר וכי אין נכסיו משועבדין ממש כדין ערב והא אמר רבא כו' קנה מדין ערב וכשהוא

תולה

מסורת הש"ס

א) [5"ל אלעזר וכן בכל העמוד], ב) [ב"ק קמ: ע"ש סט: ב"מ ו. חולין קלט. תמורה ט. כט: ערכין כא.], ג) [תמורה כט: ע"ש], ד) קידושין כח: ב"ב קלג: ב"מ ו. [נדרים כט: תמורה כט: תוספ' קידושין פ"א ה"ו תוספתא ב"ק פ"ד ה"ג תוספ' דערכין פ"ד ה"ב], ה) [תמורה כט:], ו) [תוספ' פ"א ה"ד ותוספ' דדמאי פ"ה הט"ז], ז) [5"ל במתני'], ח) [5"ל לה], ט) [ויקרא כה], י) [ב"מ מז:], כ) [בכורות יג.], ל) [ועי' תוס' ב"מ מח. ד"ה נתנה וכו'].

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשעת ביאה (ומתנה בעלמא הוא דיהיב לה) תא"מ וי"ב ס"א אין זה: (ב) שם הא קניא ליה לא לריכא: (ג) תוס' ד"ה ואינו וכו' מי הזקיקו לשנות פירוש שביעית: (ד) בא"ד המקיפו דמשתעבד ליה דכיון דאורחיה לאקופי' קני וכו' סמך עליו חנוני ומשועבד: (ה) בא"ד דלא היה לו וכו' מפירות שביעית כיון שבכר: (ו) בא"ד דכיון דאורחיה לאקופיה וכו' דלשיעבוד הדינר קונה וכו' להקדישו מעתה אלא שקונה הדינר:

מוסף רש"י

ליחול עליה איסור אתנן למפרע. הוא"ל ובשעת ביאה עדיין בטלה קיים וכיון שהוא בא עליה ואחר כך נתן לה טלה אינה למימר כיון דלא מיחדו בשעת ביאה לא מיתסר דמתנה בעלמא הוא (תמורה כט.). כשקדמה והקריבתו. קודם ביאה (שם). ואי מיצטריך ליך קני מעכשיו. הלכך בראשונה הוא ומצא לאקריבה וכיון דאמר לה לא ניקני לך עד שעת ביאה איצטריך לאשמעינן דמותר אם קדמה והקריבו, דסד"א אתנן הוי (שם). אמירתו לגבוה. ולא מצי למיהדר כאילו מסרתו להדיוט (שם). בטלה זה. הוא"ל דיהביה בשעת ביאה חייל עליה אתנן מיד (שם). בטלה סתם. דמשדר לה בתר הכי מתנה בעלמא הוא, דאין אתנן אלא המיוחד בשעת ביאה (שם). הא מחסר משיכה. ולא קניא לה בשעת ביאה ולא חייל עליה איסור אתנן (שם בשע"מ). הא קניא לה. דהוא"ל וקאי בחצרה קניא ליה בשעת ביאה מיד ואמאי קרי ליה ואח"כ נתן, ועוד פשיטא דאסור (שם). ואי לא שקליה באתנגיך. הלכך כי מטו ולא יהיב לה זוזי אינגאי מילתא דדילה הוי בשעת ביאה, ומיהו אח"כ הוא, דהא לא הוי דילה עד דמטי יום פלוני ואיצטריך לאשמעינן דאסור (שם).

עין משפט נר מצוה

טו א ב מיי' פ"ד מהל' איסורי מזבח הלכ' יח:
טז ג מיי' פ"ו מהלכות ערכין הל' כב סמג עשין קלח [טוש"ע י"ד סי' רנח סעיף ז]:
יז ד מיי' פ"ד מהלכות איסורי מזבח הל' יח:
יח ה מיי' פ"ט מהל' מכירה הלכ' ו סמג עשין פב טוש"ע י"ד סי' רנח סעיף יג [ובסגה]:
יט ו מיי' פ"ד מהלכות איסורי מזבח הל' יב:
כ ז ח ט י כ מיי' שם הלכה יג:
ל [שו"ע ח"מ סי' שלב סעיף ד בהגה]:
כא מ מיי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות הלכ' כו טוש"ע י"ד סי' קלב סעיף ד [טוש"ע א"ח סי' תנ סעיף ו]:

תורה אור השלם

1 וְאִישׁ כִּי יַקְדֵּשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהֶעֱרִיכוֹ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֵּן יָקוּם:
ויקרא כז יד